

Feild (A. S.)

544

DISSERTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
QUÆDAM DE
T Y P H O
COMPLECTENS.

1789

QUAM
ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S.S. T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,

Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subijcit

ALEXANDER SCHAW FEILD,
VIRGINIENSIS.

Ad diem 24. Junii, hora locoque solitis.

EDINBURGI:
Apud BALFOUR et SMELLIE,
Academiae Typographos.

M,DCC,LXXXIX.

W. Schaaf

with best wishes from his
Friend & Countryman

Alta Schaw Teild

DISSERTATIO

QUÆDAM DE

TYPHO

COMPLECTENS.

INTER varios morbos quibus obnoxium est humanum genus, pauci aut frequentius invadunt, aut infelicius finiuntur, quam febres, præsertim quæ continuæ dicuntur; non est igitur cur miremur, tot tamque ingenuosa, quamvis irrita, a primis medicinae temporibus, ad hoc usque ævum, instituta fuisse conamina, ut earum et natura et causæ investigarentur; hinc innumerae pene de iis theoriæ, variae et imperfectæ; hinc totidem curandi methodi quos diversi scriptores, diversi laudaverunt. De Typho igitur scripturo, non mihi in animo est, nova de ea re tradere; quippe quod plus ingenii, quam mihi contigit, exigeret. Nolo tamen legibus hujus Almae Academiae non obedire, quibus omnes honorum in medicina cupidi, pauca de re aliqua ad sanandi artem pertinenti

A

scribere,

scribere, jubentur. Neglectis igitur, quantum potero, theoriis, de rebus factis tantum, observationibusque quotquot harum adhuc innotuerunt, tractabo; et statim, sine ullis prolegominis, in excusationem eorumquae minus perfecta tradam, factis, (quantus autem horum sit numerus bene sentio), definitionem a celeberrimo nostro Culleno datam hic exponere pergam.

D E F I N I T I O.

Morbus contagiosus; calor parum auctus, pulsus parvus, debilis, plerumque frequens, urina parum mutata, sensorii functiones plurimum turbatae; vires multum imminutae.

H I S T O R I A M O R B I.

Sequuntur quae ab auctoribus numerantur hujus morbi symptomata. Initia ejus adeo plerumque sunt indistincta, ut non sine summa difficultate percipiantur; incipit fere cum maximo debilitatis per totum corpus sensu, cum languore, lassitudine, anorexia; cum in gradum prosteruntur vires, ut aeger omnem corporis motum fugiat; ut interdum neque incidere neque semet erigere possit.

Inter

Inter haec alternatim se excipiunt frigora et calores, caput vertigine et doloribus profundis afficitur; tremuntque manus, torpent brachia, simulque nonnunquam cogitationes turbantur; et noctu delirium accedit. Aegrotus aut somno destituitur, aut saltem non reficitur; terrentque per quietem horrida monstra. Haec symptomata mane levantur, vespere, nisi morbus statim ab initio cohibitus fuerit, vehementiora futura. Vultus pallet, animusque mirum in modum dejicitur. Externorum sensuum organa sine cujusque impulsu ultra solitum afficiuntur; luce oculi, strepitu aures; hae vero nonnunquam ab initio torpent. Oculi obscuriores hebescent, altius suis cavis insidunt, nonnunquam subrubri videntur; pulsus, ut definitio docet, parvus, debilis, plerumque frequens interdum tardior solito per intercapedines micat. Spiritus aliquando difficilior cum suspirio ducitur, et praecordia constringi videntur. Eodem tempore, lingua muco albedo tegitur, sitis mediocris, calor, etsi non immodicus, frequenter tamen excitat querelas. Cutis plerumque sicca et arida est, tamen sibi sudores etiam initio cernere licet. Urina nunc rubet, nunc et quidem frequentius pallet, clauditur alvus; haec igitur symptomata, postquam per spatium longius breviusque durarint, multum augentur. Spiritus difficilior fit, fronte erumpunt sudores frigidi, graves sentiuntur per caput dorsumque dolores. Frequentius delirat aeger, aures tinniunt, tendines subsiliunt, vox, partim ob linguae tremores, partim propter hanc siccam factam et aridam, valde indistincta fit. Lingua colorem fuscum induit, et nisi humida servetur, variis partibus dehiscit. Dentes materia subnigra incrustantur, et
per

per totum os, ingratus percipitur sapor, quem saepe continui vomitus nausaeque comitantur. Petechiae plerumque toto corpore erumpunt, praesertim vero dorso et pectore; quod tamen non semper evenit, neque, si quando fit, fixum sequitur morbi terminum. Observatum enim est, a quarto inde die, in quibusdam exemplis, in aliis vero non ante decimum quartum. Hoc quoque morbi stadio, immensus saepe et foetidus erumpit sudor, calore corporis extremitatum imprimis valde imminuto. Adest etiam aliquando diarrhoea, qua vires aegri antea satis exiguae mirum quantum collabuntur; morbo ad lethalem vergente terminum, omnia debilitatis signa augentur, vox tenuis, et vix percipienda, pro delirio profundus invadit sopor, et aegroti, quum summum lecti locum tenere nequeant, versus imas partes gradatim descendunt. Extremitates magis magisque frigescunt, nec calorem recuperant; pulsus arteriarum eum in gradum debiles, frequentes, et inaequales fiunt, ut ne numerari quidem possint, saepius redeunt, tendinum subsultus, aegri digitus petunt tegmina lecti, captantque floccos, quos in aëre natantes cernere credunt. Singultus sequitur intolerabilis, totum corpus cadaver redolet. Quae partes jacenti maxime premuntur, eae gangrena et sphacelo afficiuntur; sphincteres relaxantur; urina et faeces inscio redduntur; nec semper sanguinea tinctura carent. Sanguis e naribus stillat et gingivis, vitaeque denique, magnos inter tremores et convulsiones, sub umbras fugit.

Temporis punctum incertum est, quo febris illa, de qua scribimus, metam attingit. A Pringelio docemur, se ejus vidisse terminum, et per mortem, et per salutem, in septimum

simum diem incidentem, frequentius vero eam durare ad decimum quartum aut vicesimum diem; nec desunt exempla in quibus tricesimum ab initio diem complevit. Abit saepe in glandularum tumores, cum suppuratione, praesertim in partibus corporis superioribus. Recensentur tamen a Doctore Donaldo Monro exempla, quae, per decursum febris, bubones inguinales monstravere; praeter Monro celeberrimum Professore nostrum, nullum novi scriptorem, qui missis pathologiae humoralis nugis, tumores hosce liquide explicuerit, causasque eorum patefecerit. Ille eruditissimus, in Praelectionibus Anatomicis, monet; in omnibus morbis contagiosis infici glandulas lymphaticas, effluvia contagiosa per aërem volitantia, et corporis superficiei applicata, a vasis lymphaticis absorberi et ad glandulas evehi, hasque simili fere modo, quo virus variolosum aut syphiliticum, afficere. Idem credit, eam ob causam, has potissimum quas diximus glandulas affici, quod situ suo actioni contagii obnoxiores caeteris sint; quod quidem verbis Pringelii stabilire puto, in libro de morbis castrensis dicentis. In febre carcerum non infici, ut creditur, glandulas parotidaeas, sed lymphaticas iis tam prope adjacentes, ut vulgo pro glandulis parotidaeis essent habitae; post hanc febrem, restant saepe fatuitas quaedam, surditas, tinnitusque aurium, quae tamen mala, vigore per medicamina roborantia, motum modicum, et caetera, redeunte, sponte evanescunt.

DE TYPHO.

DIAGNOSIS.

Quamvis satis verisimile videatur, omnes febres continuas non ortas a locali, et primario morbo, ad unum posse referri genus, neque ab invicem differre, nisi aut diversis causarum remotiarum viribus, aut diversa resistendi in corpore, in quod hae egerint, potestate; quum tamen diversi febrium status typhi nimirum et synochae diversissimas curandi methodos postulent, necesse est uti hos status rite distinguere conemur; synocha, quippe quae vix inter Tropicas terrae regiones apparuerit, ad frigidius coelum maxime pertinere videtur. Praeterea, cum localibus inflammatorii generis morbis, tam saepe est conjuncta, ut sine illis unquam visam fuisse vix crediderim. E contra, typhus sub frigido coelo rarius occurrens, intra calidiores regiones furorem suum exercet, ita ut frigus ipsum a natura causarum ejus excitantium non parum abhorrere videatur. Fatendum tamen est, hanc quoque febrem nonnunquam pneumonia, aut catarrho, stipatam inveniri. Quum vero his morbis, plurima ejus exempla, praesertim qua sub coelo calido observata sunt, caruerint, ad res externas et fortuitas, potius quam ad ipsam febris naturam, ea referri suademur. Synocham nunquam comitantur sequentia symptomata eodem gradu quo typhum, dejectio, languor, debilitas, anorexia, quae omnia quasi propria videntur. In synocha calor corporis multum augetur; facies rubet, tumetque, pulsus sunt duri, validi,

D E TYPHO.

validi, frequentes, et caput acutissime dolet; sanguis e venis detractus, et frigore et quiete concretus, in firmam massam abit, crusta coriacea et crassa tectam, sero sincero et immisto circumfluente; licet in typho crusta ista aliquando visa fuerit, tamen semper fere insigni illa crassitie caret, conereta sanguinis pars minus firma est, magis sero admista. In synocha, lingua faucesque mirum in modum arescunt, sitis vix ferendus est, urinae color intensior est, alvus plerumque constipatur, nec nausea vomitusque tantum urgent quam in typho, neque tam distinctas agnoscit remissiones haec febris, quam typhus. Quando synocham comitatur, delirium, pulsus arteriarum temporalium magna vi micant; facies oculique rubent, aliaque aucti circuitus signa inveniuntur; omniaque quae impetum sanguinis minuire possunt, magna facultate pollent id genus delirii summovendi; quod typhum comitatur delirium plus ad soporem vergit, arteriae leviter pulsant, corpus modice calet, cum facies tam urina pallet, aegroti murmura vix clara edunt, ipsumque delirium ab iis fugatur aut minuitur, quae vim habent sanguinis impetum augendi.

Non facile dictu est, quam ratione distinguendum sit typhum inter et synochum, neque necessariam videtur, quippe quum celeberrimus Cullenus utrumque iisdem ex causis, oriri, et posteriorem in priorem converti, putat; quod si quis supra memorata rite animadverterit, vix futurum spero, ut ullus alius possit cum typho confundi morbus, licet horum nonnulli a quibusdam quoad symptomata plurima cum typho similia habere credantur.

C A U S A E.

CAUSAE REMOTAE.

Hae distribui possunt in praedisponentes et excitantes; praedisponentes vocantur quarum applicatione corpus ita mutatur, ut actioni excitantium obnoxius fiat, sine quarum ope vix morbum faciunt. Excitantes sunt quae in corpore actionem quorundam ex praedisponentibus antea passo, statim morbum gignunt; quae vero, si vehementiores fuerint, eundem effectum vel sola possunt producere.

Inter priores numeranda sunt, me iudice, nimium calor et frigus, veneris spirituumque distillatorum usus immodicus, pathemata mentis deprimentia, item caetera quae debilitant, ut victus tenuis, domicilia humida et frigida, &c.; ad posteriorem referenda sunt classem, effluvia cum paludum tum humana. Proxime inquirendum est, qua ratione agendo febres generent haec causae. Praedisponentes omnes mihi quidem maxime, ne dicam solum, agere videntur, corpus directe aut indirecte debilitando; et, quamvis nonnullae sententiae eorum qui credant debilitatem ad febres disponere, minime favere videantur; sunt, tamen alia quae hanc rem extra omnem dubitationis aleam ponunt. Quae contra faciunt, haec maxime sunt. Observatum est, juvenes validos vigentesque prae caeteris a febrium contagio affici, idque contagium in hos aliquando majore vi saevire; e contra, senes, hydropicos, et phthisicos, ejus impetui minus obnoxios esse. Quod quoque verbis celeberrimi Gregorii firmatur asserentis, se in
praxi

praxi clinico ne singulum quidem hominem phthisi, nec nisi unum hydrope laborantem vidisse qui febrem per infectionem acceperit; et tamen fatendum est, (inquit), magnam plerumque cum his morbis jungi debilitatem. Scimus vero corpus humanum perraro, uno eodemque tempore, a duobus morbis totius systematis teneri, ita ut a celeberrimo physiologo negetur, hoc unquam fieri posse; quod igitur juvenes et sanguine pleni contagii effectibus tam obnoxii sunt, hoc fortasse majori eorum irritabilitati tribuendum erit; quippe quae actioni contagii faveat; e contra, multi scriptores, lique magni nominis, observarunt a febris aequae ac reliquis fere cunctis morbis convalescentes, et quorum vires antea dispersitae fuerint, et qui gulae venerique novissime indulserint, prae caeteris a typho invadi. Hos vero valde esse debiles, quis est qui dubitet? Postremo, omnia quae experientia docti novimus actionem contagii promovere, quaeque nunc consideranda veniunt, effectus suos maxime per debilitatem quam faciunt, edunt.

Quum calor inter potentissimos stimulos sit numerandus, qui corpori applicari possint, eamque ob causam modica ejus actio vitae sit necessaria, ut cunctis animalibus a natura facultas data sit, eum majore minoreve quantitate gignendi, prout cuique conveniat, facile credimus eundem maxime posse nocere, si quando immodicus fuerit. Et revera reperimus, per vim ejus expansivam, eum particulas primarias e quibus corpus conflatum est, distendere, et a se invicem disjungere, sicque vires quibus cohaerent, imminuere. Potest quoque, per stimulum vehementem systemati nervoso datum, indirecte corpus debilitare. Si-

B

quidem

quidem videatur esse lex oeconomiae animalis, uti magnae vis nervosae incitationes, eam semper extemplo, plerumque pro rato, imminuant. Potest quoque eadem ratione corpus mobile reddere, et secretiones excretionisque naturales turbare, et dum tonum fibrae muscularis in tubo alimentario destruat, impedire, quo minus ea copia nutrimenti praeparetur et sanguini advehatur, quam vires et vigor machinae animalis exigant. Quanam ratione frigus ad febres disponat, difficilius mihi intellectu videtur; quum autem a hodiernis philosophis frigus pro privatione seu absentia caloris tantum habeatur, ex ante dictis hujus potestatis effectibus sequi, puto, frigus omnibus casibus, in quibus corpori vivo applicatum fuerit, plus minusve sedare debere; at cum modice tantum aut per breve tempus applicetur, tum indirecte stimulat, vim medicatricem excitando, ad ejus perniciosos effectus avertendos. Verum, vehementius aut diutius applicatum, ita vim vitalem minuit, ut reactio fieri nequeat, debilitas ingens necessario sequatur. Hoc revera ita esse exinde elucet, quod pars in quam egerit nonnunquam gangraena aut paralyfi afficitur. Frigus praesertim cum humiditate conjunctum nocet, materiam quandam corpore retinendo quam tanquam nocivam natura excernendam perspiratione statuerat, qua in systema repulsa, magna irritatio non fieri non potest. Num haec materia in corpore retenta eisdem valeat effectus producere, ac revera producit postquam extra corpus aëri exposita fuerit; uno verbo, utrum frigus sola unquam causa typhi fiat, necne, judicare non possum. Vix crediderim, si quidem in plerisque exemplis, ubi frigus corpori applicatum vires nocivas exercuerit, catarrhum, pneumoniam,

niam, rheumatismum, caeteras inflammationes, non febres fieri reperimus, nisi quod, vehementius applicatum frigus, statim vim vitalem destruat. Nimiis concubitus, potus fortiores ratione illi non dissimili agere puto, qua calorem agere supra demonstravi. Nimirum vehementer incitant, itaque indirecte debilitant. Pathemata deprimentia, haemorrhagiae, &c. vires systematis nervosi recte minuunt. Has causas, licet forsan alia quadam ratione, quam de qua tractavi, ad febres proclivitatem inducere, ex observationibus scriptorum plurimorum, omnium consensu constat. Hujus autem rei, quippe ab omnibus creditae, exempla proferre supervacaneum puto.

Causae excitantes.—Celeberrimus Cullenus, de causis februm remotioribus agens, asserit paludum miasmata intermittentes generare; humana continuas. Pace tamen tanti viri, liceat mihi pauca referre, quibus adductus, credo illos morbos, non semper eo modo posse distingui. Effluvia enim hominum diu inclusorum angustis locis, ubi aëri liber circuitus negatur, febres facere, ex observationibus fatis numerosis colligo indicantibus, typhum maxime grassari in carceribus publicis, in Nosocomiis similibusque locis, in quibus magna vis hominum arcte conglobatur. Quod tanta luce demonstratum fuit a Lind, Pringle, Huxham, caeterisque, ut supervacaneum ducam ejus hic exempla narrare, praesertim quum ab omnibus concedatur. Eandem vero febrem a caeteris quoque causis excitantibus supra recensitis posse generari, mihi videtur. Nam quae a paludibus calore expositis oriuntur miasmata, quaeque a corporibus hominum excernuntur arctos limites occupantium, aequae celeberrimo Culleno videntur materiae

teriae putridae ortum suum debere; porro generationem eorum promoveri, viresque eorum augeri, iisdem quae putredini faveant rebus, ab eodem contenditur auctore. Quid quod idem denique sentiat, utrumque miasmatis genus corpori humano applicatum, pari modo agere, vires nimirum systematis nervosi labefaciendo, uti a summa debilitate ejus actionem excipiente probetur.

Dr Lind, de Morbis Indiae Occidentalis differens, interdiu, inquit, littora pallidosa odorem putridum emittunt, ad quae si quis appropinquaverit, statim nausea aut vomitu, mox febre nervosa, afficitur.

Dr Donald Monro verba sunt, febres putridae malignae exanthematae consipatae, aut a praecedenti sanguinis acrimonia, aut frequentius a quodam corruptionis sive contagionis fonte oriuntur. Ut a cibo putrescente animali, et inopia herbarum recentium, potusque subacidi, ab effluviis carnum corruptarum, a miasmatis humidis putridis locorum paludosorum et humilium tempore aestivo, ab aëre contaminata Nosocomion, carcerum, navium, &c.

Pringelio quoque sententia fuisse videtur, non ab effluviis humanis tantum oriri febres carcerum. Hic enim, in ista operis parte, quae de illa re agit, omnes malignas pestiferasque febres oriri sibi videri, inquit, a fomite quodam vel interno vel externo putredinis, sive a corporis natura putridiori, sive ab effluviis animalium, herbarumque corruptarum pendeat. Citat idem quoque plurimas diversorum scriptorum, Galeni, Forresti, Fraeastorii, observationes, quae probant, similes febres factas fuisse, a putridis animalium herbarumque partibus. Ex his, aliisque similibus, dubium esse reor, humanas contagioni an

com-

competat ista vis specifica typhum operandi, a multis illi tributa. Nec defunt, quibus adducor suspicari, omnes forsan febres iisdem gaudere causis excitantibus, quarum nulla vi polleat certa prae caeteris hanc vel illam febrem gignendi. Accedit, quod intermittentes et continuas saepius ob res fortuitas typum invicem mutant; narranturque exempla febrium initio ad synochae speciem accedentium, postea vero, propter pravam tractandi modum, veram typhi faciem induentium. Dr Lind memorat ab eodem contagionis fonte profluxisse diversas febres, quas externam speciem secutus, flavas, petechiales, miliarias, appellaveris; qui his laborarint, horum pauci febrem intermittenti similem mitiorem habuisse, in caeteros idem contagium omni continentis furore saeviisse. Quinimo celeberrimus Cullenus ipse scripsit, intermittentes in remittentes, has iterum in continentissimas febres, verti solere. Postremo, a Dom. Shaaff amico meo ingeniosissimo certior *fio* ipsum huius rei exemplum in America vidisse. Nam plurimi homines eadem domo habitantes, et eodem contagio expositi, febribus laborabant, hi intermittentis, alii remittentis, alii continui generis. Vero igitur verisimile mihi videtur, febres, praesertim continuas, ideo diversas fieri, quod aut corpus adorianatur, diversae naturae, aut diversis gaudeant, quoad vim earum, causis excitantibus. Novimus enim validius agere effluvia typhum gignentia postquam aliquamdiu lanae, xylo, aliisque ejus generis rebus adhaeserint, quam si novissime corpus aegrotantis reliquissent. Quod ita explicatur, ut ista ratione contagio cumulari, et forsan magis putrescere dicatur. Nihilominus fatendum est, paludum miasmata plerumque intermittentes febres

febres inducere, fortasse quia parum quasi spissa sunt, quippe quae per aëra prius diffundantur, quam ad corpus applicentur. Hac enim re, vires noevae imminui credere est. Disputatum quoque est, utrum effluvia contagiosa pulmones, per respirationem intrando, corpus afficiant, an per poros transeundo superficiem corporis penetrant, an denique cum saliva commista per os in stomachum descendant. Hanc rem vero, multas ob causas, hic praeteribo. Nam primum, quidnam verius sit, non facile cognosci potest, tum vero etiam si, si quis in aliquam harum sententiarum abiisset; tamen ideo modum curandi, nisi forsan in usu emeticorum, non valde diversum sequeretur; postremo, nec vires nec tempus mihi sufficerent, si rem penitus considerare vellem. Porro vero simile duco, omnibus istis viis simul materiam contagiosam in corpus introduci.

CAUSA PROXIMA.

Docemur a celeberrimo Cullenio sanationem morbi maxime et necessario cognitione frui proximae causae. Quod quum ita sit, facile crediderimus, medicos omnes aevi operam suam contulisse, ut haec causa, morbi praesertim, cui humanum genus tam obnoxium est, investigaretur, quidque sit certo stabiliretur; et revera ex antiquissimis temporibus multas de hac re theorias invenimus. His autem ad unam omnibus jampridem fugatis, cum ob funda-
men

men minus firmum quo nitebantur, tum quia tempora recentiora, ex ingenio pariter ac inventis, novas semper depromit sententias, quas iterum aevum nuperrimum destruxit; unam itaque tantum, eamque Culleni celeberrimi, memorabo, quippe quae hujus seculi longe plurimis medicorum arriserit. Neque hoc melius exequi potero, quam ipsius verba citando. Hic vir, ingenio pariter ac doctrina et industria laudandus, demonstratis et fufis, qui innumeris pene proximam febris causam ante eum foedaverant erroribus, sequentem ipsis morbi phaenomenis superstructam nobis tradit theoriam: "The remote causes of fever are certain sedative powers applied to the nervous system, which, diminishing the energy of the brain, thereby produce a debility in the whole of the functions, and particularly in the action of the extreme vessels. Such, however, is, at the same time, the nature of the animal oeconomy, that this debility proves an indirect stimulus to the sanguiferous system; whence, by the intervention of the cold stage, and spasm connected with it, the action of the heart and larger arteries is increased, and continues so till it has had the effect of restoring the energy of the brain, of extending this energy to the extreme vessels, of restoring, therefore, their action, and thereby especially overcoming the spasm affecting them."

P R O G.

P R O G N O S I S.

Haec in febre aliquando incerta, plerumque tamen laeta est, praesertim si conamen in principio morbum cohibendi non fuerit neglectum; experientia enim docti, novimus quoties nihil ejusmodi tentatum fuerit, et morbus aliquamdiu permanferit et vires acquisiverit, aut inscite tractatus fuerit, tantum corpus mutationem subire, tamque a salute machinae animalis abhorrentem, quam nullae medicinae vires vincere valeant, Utile quoque erit ad naturam morbi tunc temporis grassantis animum advertere, hic utrum sit bonae an malae indolis. Nam a Gregorio cel. audivimus, se in clinica Nosocomii praxi per plures annos ne unum quidem aegrum febre correptum morte perdidisse; nonnunquam vero singulo anno, tres ad sex, eadem adhibita medendi ratione, per morbi vires periisse. Delirium, si quando statim ab initio inciderit, pro malo omine censetur; quippe per quod, me iudice, vim vitalem multum jam imminutam sentiamus. Non enim verisimile videtur, aut ad sanguinis impetum caput versus auctum, aut ad vires cerebri ipsius auctas, hoc posse symptoma referri. Nam vino plerumque atque opio levatur; quae tamen, si ab istis causis penderet, omnia adaugerent. Porro considerandum est, quis fuerit aegri status antequam in febrem inciderit, an debilitatus sit ab aliis morbis; tales enim experientia docet facillime huic morbo succumbere. Caetera quae mali ominis habentur symptomata sunt,

quum

quum spiritus aegre et frequenter ducatur, aut pulsus debiles fiant centum quadragies aut centum quinquagies per spatium temporis solitum micantes, quippe post quem statum vix ullus restauratus fuit. Auditus praeter solitum auctus, visus imperfectus, oculi hebetes parum splendentes, haec quoque periculum indicant. Porro difficilis deglutitio et frequentes tendinum subsultus, et singultus, et extremitates frigescentes, et quum de siti non quaeritur aeger, licet os et lingua areant et squaleant, et, post dejectiones frequentes, durum et tensum abdomen, et faeces sine sensu profluentes, haec quoque tristissimum eventum indicare creduntur. Multi summa cura urinam inspexerunt ad prognosin februm formandam, sed paulo intelicius, ni fallor; nam et a Pringelio monemur nonnullos urinam sine sedimine manente salutem recuperasse; et Gregorius cel. affirmat, se vidisse sedimentum magna copia ab initio inde februm, quarum in fine nullum cernere licebat. Sunt et alia quaedam quae mortem minitari credita sunt. Haec vero, enumeratis jam quae memoratu digniora visa sunt, hic addere vix necessarium duco. Quum igitur horum symptomatum aut nulla adsint, aut perpauca, aut, si qua sint, ea mitiora observentur, jucundiora tum praedicenda erunt. Sunt vero quoque quae salutem indicant, ut humor modicus per corpus versus finem morbi diffusus; et si aeger multum dormiat, et lingua humida nitidaque, et saliva libere secreta, sine aphthis, surditas quoque optimi creditur ominis, quippe ex qua pauci moriuntur. Gregorius cel. postquam hoc symptoma apparuisset, paucos admodum aegrotos mortuos esse, ex iis quos ipse tractavit, monet. Riverius, quoque, se obser-

vasse dicit millies eos ex febre convalescere qui in fastigio morbi surdiores sint facti.

METHODUS MEDENDI.

Tractanti mihi de ratione typho medendi, quippe de quo morbo tot jam auctores fusius differuerunt, neque propositum suadet, neque tempus permittit, omnia enumerare remedia quae eum in finem adhibita sint. De iis tantum loquar quae nostris temporibus medicinam facientes scopo suo accommodatissima invenerunt. Quod cum faciam, Culleni cel. vestigia premens, in ordines quosdam ea remedia dividam pro diversis quibus inferviunt indicationibus. Harum prima erit, spasmus, extrema vasa in corporis superficie obtinentem, tollere. Qui tantum non semper adest, licet a nonnullis pro causa febris nequaquam habeatur; quippe etiam, si causa non sit, tamen tanquam morbi sequela, dignus videtur ad quem attentionem nostram dirigamus. Quae ad hunc finem plerumque data sunt remedia, emeticis, sudorificis, balneis calidis, vesicatoriis, absolvuntur. Quandoquidem vero mihi videtur, causas febris remotiores, vires systematis nervosi minuendo, potissimum effectus suos producere, sicque corpus debilitando. Solum praeter supra dictum propositum hoc erit, causas tollere, affectibus obstare debilitatis. Dubitant enim multi, post observationes experimentaque Lindii et Millmanni, putredo fluidorum utrum

trum unquam fiat, nec ne, vita adhuc superstiti. Et ipse credo posse remedia, contra putredinem laudata, sub novissima hac indicatione enumerari. Quare tertiam de putredine corrigenda ideo addere nolui, quod certamen de ista re inire minime vellens, non quod certior factus essem, eam revera inter nugas esse referendam. Cum felicissimo eventu sequentibus utimur remediis ad secundam indicationem exsequendam; frigore, scilicet, et Cortice Peruviano, et vino, et opio, et alkali volatili, et munditie exquisita, et alvi leni ductione, ne scilicet haec adstrictior maneret. Nunc ad haec remedia figillatim considerata accingor; primoque, quae ad primum propositum pertinent, aggredior. Initio febrium plerumque adhibentur emetica et felicissimo eventu, ut multa docent exempla. Quod facile effectibus eorum in ventriculum editis et cum caetero corpori, tum maxime cuti communicato, tribuitur. Omnibus enim nota est, quae obtinet ventriculum inter et cutem sympathia, qua fit ut per emetica hujus vasa spasmu affecta, resolvantur; sunt tamen quibus suadeor credere, bonos emeticorum effectus, ex parte saltem a vehementi illo et subito concussu, quo ex eorum usu totum systema afficitur, et victo, seu mutato illo nervosi systematis statu, quem contagio antea induxerat, pendere. Porro ventriculus per emetica quoque ciborum onere levatur, quos, propter ejus debilitatem, digerere omnino non potuit. Emetica, et praesertim antimonii praeparata, hoc aevo dosibus nauseam creantibus exhibentur, minus apte, ni fallor, quia saepe debilitant. His si opus fuerit ex Homii cel. experimentis clinicis elucet, pulverem Jacobi tartaro emetico praestare, cum alia tum quia minus saepe intestina

intestina turbat, et diarrhoeam gignit. Hoc tamen ejus vitium a Cullenio cel. notatur, quod de ejus quantitate, non aequè facile, ac de quantitatè necessaria tartari emetici judicare possumus. Sudorifica contra hanc febrem, tanquam huic consilio accommodata, nonnulli commendaverunt. Semper vero debilitatem adaugent; neque sudores, qui saepe sponte sua fluunt, morbum semper levant. Non igitur sine distinctione adhibenda cenfeo, quae nonnunquam etiam nocent, neque unquam nisi initio febris. Tunc enim, ut Pringelius docet, non sine magno fructu iis utimur, perque ea febris cursum cohibimus, eo tutius, quo minus saepe in ipso morbi limine gravior ingruit debilitas. Balneum calidum, aut aqua calida pedibus per fots applicata, non inepte, me judice, contra typhum laudatur; nam per experimenta Homii cel. et Dr Stephenson, in dissertationibus medicis hujus urbis legere licet, valde utilia haec esse videntur, ad impetum sanguinis augendum, et somnum inducendum, et humorem in cutem eliciendum. Quin et a Dr Lind praedicatur, se per pannum laneum, aqua calida immersum, et vehementer contorquendo exsiccatum, sicque pedibus aegrotorum, deliriis et convulsionibus affectorum, applicatum, tranquillitatem restaurasse, et somnum induxisse. Ad hanc rem quod attinet, cel. Cullenus docet in fots usu, per horam ad minimum esse perseverandum.

Riverius, Etmuller, Lind, aliique et laudarunt, et ipsi adhibuerunt, saepius vesicatoria tanquam remedium utile; sed vereor, ne noceant, propter eorum irritationem. Cel. Home, ex multis quae de ea re instituit experimentis, per exiguum eorum esse usum, in curanda febre typho judicat;

cat; saepe enim post ea applicata pulsus invenit incitatos. Cel. quoque Gregorius negat se unquam spastica, cum fructu, exhibita vidisse, saepe eorum usum gravem esse secutam injuriam invenit. Denique, Pringle ad eadem in initio morbi se confugisse, ait; neque tamen per ea, aut caput esse levatum, aut symptomata usitata repulsa. Nihilominus, ex experimentis supra laudatis cel. Homii apparet, cum fructu saepe contra cephalalgiam et dolorem faucium; et similia, tanquam remedia localia, adhibentur. Venimus nunc ad remedia quae ad alteram consilii partem pertinent. Quorum inter potentissima recensendum est frigus; triplici modo hocce adhibetur. Nam aut potus frigidus in ventriculum immittitur, aut aer frigidus superficie corporis admovetur; aut denique simili modo aqua frigida utimur. Potus frigidus, praeterquam quod utilis est, ad communicandos effectus stimulant, et tonicos, a ventriculo caetero corpori, sicque fibris muscularibus, tonum per febris causas amissum reddendo, ex hoc quoque juvat, quod materiem tenuiorem suppeditat corpori ejus, ut a cel. Culleno docemur, per decursum morbi orbato, ex qua materia aquosa maxime pendet distentio extremorum vasorum; et quidem usus cerevesiae tenuis et frigidae in Regio hujus urbis Nosocomio optime cernitur. Quod si quis hoc tribuere mallet aeri fixo saltem ex parte, tamen suaderet ejus usum maxime a quantitate fluidi frigidi pendere, ventriculo immitti; praesertim quum cognoscamus eundem felicem eventum saepe comitari frigidae aquae usum in febribus, imprimis inter Hispanos et Italos. Sed omnium optime per aërem aut aquam frigus applicatur; nam aëre frigido libere circumfluente dissipantur

pantur quae e corpore aegroti noxia oriuntur effluvia. Porro vires stimulatrices suas et tonicas per superficiem toto communicantur corpori, ita ut gravi illi quae urget debilitati occurritur. At optimi quos edit frigus effectus jampridem ita inter omnes constant, ut merito a pluribus adhibeatur. Dicitur frigida aqua in quibusdam terrae regionibus corpus aegroti profundi summo cum fructu. Dom. Howard se vidisse ait, homines quos febris carcerum pro mortuis reliquerat, postquam aqua frigida lavati fuissent, denuo signa vitae ostendentes, et mox salutem recuperantes. Audivi quoque corpora hominum inter Russos peste afflictorum, nive, felicissimo cum eventu, lota fuisse. Exhibito emetico, cortex Peruvianus, me judice, tanquam remedium tonicum potentissimum addi debet, ad febrem sanandam; de quo a cel. Cullenno monemur dandam esse ipsam ejus substantiam, eamque magnis in dosibus; ita enim solum bonos effectus esse expectandos. Apud Dr Clarke, multa de ejus usu relata legimus. Cel. Donald Monro quoque affirmat, compluribus febre laborantibus se dedisse corticem, qui si aegrotis non semper salutem reddiderit, tamen, in his exemplis, omnibus aliis remediis facile praestare videbatur; tum potissimum flagitatur, quum gangraena partium quibus nititur aeger metuenda sit. Dubitatum tamen est, utrum oporteret cortice uti, in morbi initio; metuendum enim esse ne diathesis phlogistica, quae tum existere creditur, per ejus usum augeretur; hoc tamen fieri ob exhibitionem corticis, a cel. Gregorio negatur.

Vinum, et maxime quod vocatur *Port*, inter prima typhi auxilia stimulantia, esse referendum censeo. Satis magna

magna copia adhibitum plerumque minuit delirium, pulsus roborat, ventriculo gratum est, optimosque contra subsultus tendinum, si qui adfuerint, effectus edit. Quod ad copiam attinet, haec a natura morbi praesentis pendet, plerumque tamen necesse est, a parva quantitate incipere, eamque subinde augere; utile quoque est aqua dilutum. Si quando, ut fit, per ejus usum pulsus acceleratur, deliriumque augetur, aut ab eo abstinendum, aut ejus usus modus adhibendus erit. Alium utilissimum typhi remedium, opium est, quod judico ratione agere ei simili quavis vinum ipsum; at cum viribus quoque insignibus gaudeat antispasmodicis, inde utile fit contra spasmodum vasorum extremorum urgentibus singultu, tremore, subsultu tendinum praecipue eo opus est. Porro, ad depellendas molestas illas, quae saepe typhum comitantur vigilias, magnum et efficax remedium, quin et ad diarrhoeam, quae nonnunquam supervenit, cohibendam. Notandum tamen hoc medicamento utentibus est, non nimis parva id esse adhibendum copia; nam experientia monet, saepius a parva dosi augeri eadem illa gravia contra quae adhibetur symptomata, nimirum, vigilantia et inquietudo. Moschus, quoque, et alkali volatile laudantur et adhibentur in typho; quae tamen negligenda puto, quippe quum meliora ad eundem effectum promovendum remedia habeamus, nempe, vinum et opium.

Novimus, ratione edocti pariter ac experientia, quam necesse sit, ut summam munditiei, attentionem praebeamus, praeterquam quod cubiculum in quo sit aeger aëri exponi, constanter sese renovanti; mutanda quoque sunt lintea et corporis et lecti, ne qua materia e corpore emissae eidem

eidem denuo applicetur. Hanc enim ex analogia licet credere, vi sedativa in id esse acturam, itaque debilitaturam. Eandem ob causam, alvus leniter per injectiones movenda erit; nam cum faeces in intestinis stagnantes et mole sua et acrimonia crescant, ex iis magna irritatio non oriri non potest; et cum porro videantur liquidiores, earum partes absorberi et sanguinis massae reddi, vero simile est hasce ibi quoque eandem vim exercere, et hac quoque ratione debilitatem promovere posse.

Perducto ad finem qua potui hoc opusculo, Professoribus celeberrimis, hac in Alma Academia, ob doctrinae medicae fructum, et praecipue viro egregio Monro, propter auxilium aegrotanti datum, gratias maximas ago.

F I N I S.

